

УДК 351:305(477)

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-233-245](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-233-245)

Топчій Ганна Сергіївна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Київський інститут Національної гвардії України, вул. Оборони Києва, 7, м. Київ, 03179, тел.: (097) 949-43-48, <https://orcid.org/0000-0002-3077-4942>

Литвиненко Алла Іванівна кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри культурології, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36000, тел.: (050) 988-63-26, <https://orcid.org/0000-0002-8572-4774>

Івженко Інна Борисівна кандидат наук з державного управління, доцент, викладач кафедри соціальної освіти та соціальної роботи, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, вул. Пирогова, 9, м. Київ, 02000, тел.: (066) 386-31-50, <https://orcid.org/0000-0003-2224-3292>

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Анотація. Визначення Україною курсу у напрямку до інтеграції у світову спільноту, ставить перед вітчизняним суспільством вимогу дотримуватись міжнародних принципів. Одним із таких принципів виступає забезпечення гендерної рівності прав та можливостей чоловіків та жінок. Наявність в Україні пострадянського минулого, значною мірою негативно вплинуло на політику гендерної рівності в країні. Так, з моменту отримання Незалежності у 1991 році і до 2000 років, окрім Конституції України, жоден нормативно-правовий акт не врегульовував питання гендерної рівності. Найактивніше питання гендерної рівності піднімаються лише впродовж останнього десятиліття. Відтак, підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, приєднання до Партнерства Біарріц – міжнародної ініціативи з рівних прав та можливостей для всіх та Міжнародної коаліції за рівну оплату праці (ЕРІС), як важелів посилення заходів по вирівнюванню прав та можливостей чоловіків та жінок, зумовили актуальність дослідження державної політики у цій сфері. Для виконання цілей дослідження, нами проведено аналіз нормативно-правової бази забезпечення гендерної рівності в країні починаючи з 80-х років минулого століття до нашого часу. Встановлено ключові аспекти законодавчих актів, а також напрямки, які ними регулювались. Досліджено Державну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року та на період до 2020 року. Розглянуто роль Урядового уповноваженого з питань гендерної політики у подоланні нерівності між жінками та чоловіками в Україні. Досліджено

ефективність впровадження гендерних квот. Проведено оцінку Індексу глобального гендерного розриву за 2020 та 2021 роки. Встановлено загальносвітові та вітчизняні тенденції щодо гендерної рівності. Визначено особливості забезпечення гендерної рівності в лавах Збройних сил України. Досліджено найближчі перспективи перетворень у засадах державної гендерної політики крізь призму аналізу проєкту Стратегії забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок на період до 2030 року.

Ключові слова: гендерна рівність, стратегія, Індекс глобального гендерного розриву, гендерні квоти, державна політика, соціальна робота, збройні сили України.

Topchii Hanna Serhiivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Social Sciences and Humanities, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, Oborony Kyieva St., 7, Kyiv, 03179, tel.: (097) 949-43-48, <https://orcid.org/0000-0002-3077-4942>

Lytvynenko Alla Ivanivna Candidate of Art History, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Cultural Studies, Poltava National Pedagogical University named after VG Korolenko, Ostrogradsky St., 2, Poltava, 36000, tel.: (050) 988-63-26, <https://orcid.org/0000-0002-8572-4774>

Ivzhenko Inna Borysivna Candidate of Sciences in Public Administration, Assistant Professor, Lecturer Department of Social Education and Social Work, National Pedagogical Dragomanov University, Pirogov St., 9, Kyiv, 02000, tel.: (066) 386-31-50, <https://orcid.org/0000-0003-2224-3292>

GENDER POLICY IN UKRAINE: MODERN TRANSFORMATIONS

Abstract. Determining Ukraine's course towards integration into the world community requires the domestic society to follow international principles. One of these principles is to ensure gender equality of rights and opportunities for men and women. Ukraine's post-Soviet past has had a significant negative impact on the country's gender equality policy. Thus, from the moment of gaining Independence in 1991 until 2000, except for the Constitution of Ukraine, no legal act has regulated the issue of gender equality. The most active issues of gender equality have been raised only in the last decade. Thus, Ukraine's signing of the Association Agreement with the European Union, joining the Biarritz Partnership - the International Initiative for Equal Rights and Opportunities for All and the International Coalition for Equal Pay (EPIC), as levers to strengthen measures to equalize the rights and opportunities of men and women. relevance of public policy research in this area. To meet the objectives of the study, we conducted an analysis of the legal framework for gender equality in the country from the 80s of last century to the present. The key aspects of legislative acts, as well as the directions regulated by them have been

identified. The State Program for Equal Rights and Opportunities for Women and Men for the period up to 2016 and for the period up to 2020 has been studied. The role of the Government Commissioner for Gender Policy in overcoming inequality between women and men in Ukraine is considered. The effectiveness of the introduction of gender quotas has been studied. The Global Gender Gap Index for 2020 and 2021 has been assessed. Global and domestic trends in gender equality have been identified. Peculiarities of ensuring gender equality in the Armed Forces of Ukraine are determined. The nearest prospects of transformations in the principles of state gender policy are studied through the prism of the analysis of the draft Strategy for Ensuring Equal Rights and Opportunities for Men and Women until 2030.

Keywords: gender equality, strategy, Global Gender Gap Index, gender quotas, public policy, social work, armed forces of Ukraine.

Постановка проблеми. Впродовж останніх десятиліть питання забезпечення гендерної рівності набувають особливого значення. Це проявляється у тому, що у колах різних політичних осередків, всередині політичних партій та громадських організацій, особливо у міжнародних, відбувається розробка стратегій націлених на забезпечення рівності у правах між чоловіками та жінками. В подальшому стратегії реалізуються шляхом розробки та прийняття нормативно-правових актів.

В Україні активний процес поширення питань гендерної рівності розпочався в останнє десятиліття. Визначною подією в цьому стало підписання та ратифікування Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, згідно з якою Україна на законодавчому рівні взяла на себе відповідальність наслідувати та впроваджувати демократичні європейські цінності. Окрім того, Україна взяла на себе обов'язок під час розробки та імплементації законів, постанов, положень враховувати необхідність дотримання принципу рівності між чоловіками та жінками.

Проте, попри значні досягнення у міжнародному суспільстві у напрямку подолання гендерної дискримінації, проблема залишається вкрай актуальною. Більше того, особливо гостро вона представлена у транзитних суспільствах, де попри ратифікацію низки міжнародних документів та конституційного визначення гендерної рівності, до кінця не подолано гендерну дискримінацію.

З іншого боку, прийняття ефективних заходів для подолання гендерної дискримінації відіграє важливу роль при визначенні ступеня розвитку суспільства певної країни. Своєю чергою, активний процес інтеграції України до європейської спільноти, поруч із історично визначеними невдалими спробами законодавчо вирішити проблеми гендерної рівності викликають особливий інтерес. З урахуванням вищенаведеного, необхідність визначення засад сучасної гендерної політики, в умовах ратифікації міжнародних норм, а саме, Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, та дослідженням її впливу на напрямки державної гендерної політики зумовлюють актуальність цього наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження у напрямку гендерної політики викликають інтерес багатьох науковців, політиків та громадських діячів. Зокрема, Марценюк Т. досліджувала гендерну рівність та недискримінацію [1]; Максименко В. вивчав проблеми становлення та дотримання гендерної рівності [2]; Сторожук С. та Гоян І. розглядали проблеми та перспективи гендерної рівності у транзитивних суспільствах [3]. З іншого боку, низка науковців досліджувала прояви гендерної нерівності у різних сферах суспільного життя, а саме: Масний В. вивчав як досягти гендерної рівності у політиці [4], Мосьондз О. досліджувала гендерну політику держави у Збройних Силах України [5], Камінська Н., Чернявський С. та Перунова О. у своїх дослідженнях розкривали проблематику забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органах виконавчої влади [6]. Проте, не применшуючи вклад вищенаведених авторів, вважаємо, що впродовж останніх декількох років відбулись події, які суттєво вплинули на гендерну політику в Україні та потребують додаткового дослідження.

Мета статті – полягає у вивченні поточних засад та перспектив реформування гендерної політики в Україні, зокрема під впливом імплементації міжнародних правових норм.

Виклад основного матеріалу. Гендерна рівність у тій чи іншій країні виступає індикатором того, наскільки демократичним та розвинутим є суспільство. Саме тому, у більшості розвинутих країн світу ступінь її вираження є досить високим. Зокрема, як показують дослідження у країнах, у яких високий відсоток представництва жінок у політичному житті країни відстежується високий рівень забезпечення громадянських прав та свобод. Окрім того, такі держави є більш розвинутими, так як забезпечення гендерної рівності створює умови для формування політичного й економічного різноманіття, а також толерантності та інклюзивності.

До таких показників тяжіють і країни, що розвиваються, зокрема й Україна. Проте, перш ніж розглянути особливості реалізації гендерної політики в Україні пропонуємо дослідити етимологію поняття гендерної рівності загалом. Отже, під гендерною рівністю розуміється підхід, в основі якого лежать рівні права для чоловіків та жінок у таких сферах як: сімейна, трудова, правові відносини та міжособистісні стосунки між людьми.

Процес законодавчого регулювання засад гендерної політики в Україні розпочався ще у 80-х роках минулого століття з ратифікації Конвенції Організації Об'єднаних Націй (ООН) «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок». Проте на наступні 20 років суттєвих зрушень щодо подолання гендерної нерівності здійснено не було. Аж у 2000 році було ратифіковано ще один нормативний документ ООН «Цілі розвитку тисячоліття ООН», який повинен бути виконаний до 2015 року в обов'язковому порядку. Основними завданнями, які ставились даним нормативним документом було забезпечення гендерного співвідношення у органах державної влади (зокрема представницьких та вищих рівнях органів виконавчої влади) на рівні від 30%

до 70% представників тієї чи іншої статі [7]. Цим же нормативним актом регулювався процес розробки регіональних програм по забезпеченню гендерної рівності, проте до практичних заходів так і не дійшло, адже поруч із пунктами про рівність були присутні напрямки реалізації державних програм, пов'язані із сім'єю, молоддю та дитинством, у яких гендерна рівність просто розчинилась.

Фрагментарно поняття гендерної рівності гарантується Конституцією України, в якій зазначається, що громадяни рівні в своїх конституційних правах та свободах перед законом і не можуть бути привілейовані чи обмежені за расовою ознакою, політичними, релігійними та іншими переконаннями, статтю, етнічним та соціальним походження, тощо. Проте, як свідчить практика, в Україні Конституція носить швидше формальний характер, тому виступати гарантом забезпечення гендерної рівності не може.

Ще одним законодавчим актом, яким визначалась гендерна політика, починаючи з 2005 року є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Науковці вважають, що саме із цього законодавчого акту в Україні розпочався процес системної побудови національного механізму гендерної рівності, який спрямований на впровадження міжнародно-правових стандартів та зобов'язань, взятих нашою країною відповідно до міжнародних договорів. Цим законом визначались такі напрямки гендерної політики [8]:

- затвердження гендерної рівності;
- недопущення дискримінації та проявів насильства за статевою ознакою;
- залучення до прийняття суспільно важливих рішень як чоловіків, так і жінок у рівних частках;
- пропаганда серед населення засад гендерної рівності;
- захист суспільства від поширення інформації щодо дискримінації за статевою ознакою, тощо.

Окрім того, цим законом встановлено інституційний порядок забезпечення гендерної рівності, шляхом визначення відповідальних за її забезпечення органів, установ та організацій, зокрема: Верховну Раду України (ВРУ), Уповноваженого ВРУ з прав людини, Кабінет Міністрів України (КМУ), Міністерство соціальної політики України, а також органи місцевого самоврядування шляхом встановлення у їх штаті відповідальних уповноважених осіб із питань забезпечення рівних прав та можливостей та громадські об'єднання.

Прийняття Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» стало поштовхом для наступних перетворень на найближчі 5 років: створення гендерних робочих груп та координаційних рад, міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку; виокремлення у структурі Уповноваженого ВРУ з питань дотримання прав людини окремої посади Представника, а також у структурі

Міністерства соціальної політики створено експерту разу щодо розгляду звернень за фактами дискримінації за статевою ознакою.

Новим поштовхом для актуалізації питання розвитку гендерної політики на теренах України, закономірно стала Угода про асоціацію з ЄС. Визначені угодою цілі співробітництва у напрямку забезпечення рівних можливостей між чоловіками та жінками, а також боротьба із дискримінацією лягли в основу «Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року». Згідно із цією програмою, сприяння гендерної рівності планується здійснювати шляхом удосконалення діючого законодавства, формування у суспільстві культури гендерної рівності через заохочення роботодавців до впровадження в роботу міжнародних стандартів рівності працівників, поширення поняття гендерної рівності в освітню практику, проведення інформаційних кампаній через засоби масової інформації, тощо [9].

Найбільш значущий період у реалізації гендерної політики припадає на останні 5 років, впродовж яких були впроваджені наступні заходи.

По перше, затвердження у 2018 році Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок на період до 2021 року [10]. Ключовими напрямки фокусування програми повинно стати подолання розриву в оплаті праці між чоловіками та жінками, викорінення гендерних стереотипів, зменшення гендерного дисбалансу у складі штату працівників державної служби, покращення становища жінок у тих сферах, де існує нерівність, створення комплексної системи реагування на прояви дискримінації, покращення нормативно-правової бази у напрямку реалізації програми, а також забезпечення постійної співпраці з міжнародними інституціями, урядами закордонних держав щодо консультування та своєчасного внесення заходів по забезпеченню гендерної рівності.

Станом на початок 2022 року інформації про виконання цієї програми загалом по Україні ще немає. Проте, у звіті Кіровоградської обласної державної адміністрації, зазначається, що у області із 13 завдань Державної соціальної програми було виконано лише 6, що складає 47,6% [11].

По друге, у 2017 році Кабінетом міністрів України скасовано перелік нежіночих професій, яких було близько 450 у різних галузях – будівництво, металургія, транспорт, авіація, гірничодобувна, тощо, на які раніше жінок не брали [12].

По-третє, 7 червня 2017 року на засіданні КМУ було запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, а також затверджено відповідне Положення [13]. До основних його завдань віднесено (рис 1.):

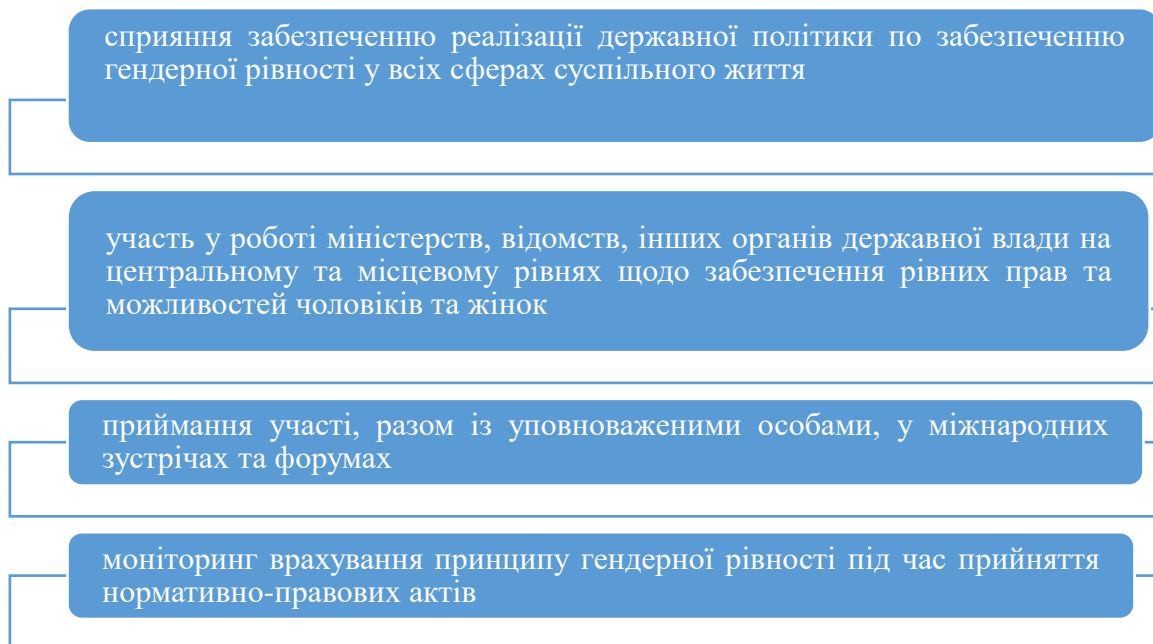

Рис. 1. Завдання Урядового уповноваженого з питань гендерної політики
Джерело: [13]

Проте, на практиці фактичного механізму впливу Урядовий уповноважений не отримав і тому виконує здебільшого інформаційні та експертні функції. Це проявляється у отриманні інформації від посадових осіб, у підготовці запитів та звітів, в тому числі для інформування громадськості про ступінь забезпечення рівних прав чоловіків та жінок у різних сферах суспільного життя, тощо. Окрім того, створення цієї посади ніяким чином не вплинуло на автоматичне зростання фінансування державних програм із бюджету, що ще раз підтверджує вузькість прийнятих новацій.

Ще одним важелем реалізації гендерної політики є запровадження на загальнодержавному рівні гендерних квот, тобто, іншими словами, законодавчо визначене співвідношення між чоловіками та жінками у певній сфері. Першою сферою, де вони впроваджувались в Україні була політична. Так, місцеві вибори у 2020 році проходили під вимогою забезпечення 40 % людей у списку партії однієї статі. В результаті цей показник становив 37%, що також є не погано. Більше того, згідно опитування громадської думки, проведеного у вересні 2020 року, більшість респондентів (52%) підтримали ідею збільшення кількості жінок-депутатів, і лишень 14% виступили проти. В той же час, результати опитування підтверджують наявність розриву між чоловіками та жінками щодо підтримання гендерних партійних квот. Так, згідно опитування жінки набагато частіше підтримують введення квот, ніж чоловіки: 65% проти 36% чоловіків [14].

В той же час, під час 65 засідання комісії ООН зі становища жінок, заступниця голови делегації з України, а також за сумісництвом заступник

міністра соціальної політики з питань європейської інтеграції доповіла про затвердження урядом понад 20 індикаторів для формування гендерно-чутливої політики та моніторингу реалізації відповідних державних програм. Окрім того, у 2020 році Україна приєдналась до Партнерства Біарріц – міжнародної ініціативи з рівних прав та можливостей для всіх та Міжнародної коаліції за рівну оплату праці (ЕРІС). Також в Україні було розроблено і прийнято державну програму щодо протидії домашньому насильству [15].

Оцінку ефективності прийнятих кроків по становленню гендерної рівності в Україні пропонуємо оцінити на основі аналізу Індексу глобального гендерного розриву, згідно звіту Світового економічного форуму у 2020 та 2021 роках (табл.1).

Таблиця 1.

**Динаміка Індексу глобального
гендерного розриву згідно звіту за 2020-2021 роки**

Характеристика	2020	2021
Місце	59/153	74/156
Загальне значення індексу глобального гендерного розриву	0,721	0,714
Економічна участь (місце, значення)	39/0,737	44/0,732
Рівень освіти (місце, значення)	26/1,000	27/1,000
Сфера здоров'я (місце, значення)	52/0,978	41/0,978
Політичне представництво (місце, значення)	83/0,171	103/0,147

Джерело: [16; 17]

Варто зазначити, що цей індекс вимірюється у світі починаючи із 2006 року. Згідно звіту, опублікованого Світовим економічним форумом у 2021 році загальний індекс гендерного розриву становить 68%, що є кроком назад у порівнянні з 2020 роком, коли індекс зріс на 0,6%. Як показують дослідження, за умови подальшого відтворення поточних темпів руху для подолання гендерного розриву у світі знадобиться близько 136 років, хоча у звіті за 2020 рік цей термін складав лише 100 років.

Негативна тенденція відстежується й щодо гендерного паритету у політиці, розрив за яким закритий лише на 22%. І хоча у деяких країнах кількість жінок-політиків зростає, негативні тенденції у більшості країн світу нівелюють це зростання [18].

У 2020 році вимірювання Індексу глобального гендерного розриву охоплювало 153 країн, а в 2021 вже 156. При цьому, як свідчать дані табл. 1, Україна за рік втратила 15 сходинок у рейтингу. Найкраща ситуація щодо гендерної рівності в нашій країні у сфері освіти – Україна займає 27 місце в рейтингу, поступаючись лише 26 країнам-лідерам, які мають однаковий бал.

Досить позитивною є тенденція у сфері здоров'я – позиція України із 52 сходинки у 2020 році піднялась до 41 сходинки у 2021, хоча розмір показника й залишився ідентичним. Найбільша ж нерівність спостерігається у категорії «Політичне представництво»: у 2020 році Україна знаходилась на 83 місці, а у 2021 році опустилась аж на 103 із 156. Щодо економічної участі, то і тут ситуація мала негативну тенденцію: у 2020 році Україна знаходилась на 39 місці, а станом на 2021 рік опустилась на 5 позицій, тобто на 44. Таким чином, отримані результати дають змогу стверджувати, що в Україні віддзеркалюється світова тенденція до зростання гендерного розриву у всіх сферах суспільного життя, окрім освіти, що значно нівелює всі прийняті заходи впродовж останніх декількох років.

Окремою сферою, яку не охоплює індекс глобального гендерного розриву, та у якій відбувались значні зрушення щодо встановлення гендерної рівності в Україні була військова. Так, за словами радниці Головнокомандувача Збройних сил України (ЗСУ) з гендерних питань Арнаутової В., з метою визначення стану реалізації у ЗСУ гендерної політики, Науково-дослідним центром гуманітарних проблем ЗСУ проведено соціологічне дослідження. Під час дослідження було опитано 1800 респондентів, з яких 81,1% вказали що достатньо проінформовані щодо рівності прав і можливостей чоловіків та жінок під час проходження військової служби. Окрім того, 63,6% військових-чоловіків і 59,2% військових-жінок вважають, що в лавах збройних сил принцип рівності прав та можливостей повністю реалізовано. Близько 54% зазначили, що впродовж останніх декількох років кількість військовослужбовців жіночої статі значно зросла [5].

В той же час, Арнаутова В. зазначила, що більшість респондентів причиною порушення принципу гендерної рівності в Україні є застарілі традиції та уявлення про місце чоловіка і жінки в суспільстві [5].

Кінець 2021 року ознаменувався розширенням переліку професій, які підлягають обов'язковому військовому обліку жінок, що також є кроком у підвищенні гендерної рівності між чоловіками та жінками.

Окрім того, важливим аспектом гендерної рівності, який потребує додаткового висвітлення є забезпечення гендерної рівності у соціальній роботі. Аналіз даних, наведених в статті дозволяє нам дійти висновку, що питання гендерної рівності у цій сфері взагалі не піднімається. В той час, як до соціальної роботи у 90 % випадків залучаються лише жінки. При цьому, принцип гендерної рівності починає працювати вже у іншому напрямку: пропонується вирівняти рівні можливості чоловіків та жінок для роботи у соціальній сфері. Для цього, в першу чергу, потрібно подолати наявний дисбаланс у оплаті праці, пов'язаний із залученням до її виконання переважно жінок (цей факт пов'язаний із тим, що заробітна плата жінок є значно меншою ніж чоловіків). З іншого боку, виникає необхідність розширення переліку «чоловічих» професій, із включенням до неї соціальної роботи. Важливість вчинення зазначених дій, пов'язується із тим, що часто соціальна робота не обходиться без значних фізичних та психологічних навантажень, до яких

чоловіки є більш стійкими.

Маючи на меті покращити ситуацію з погіршенням гендерної рівності в Україні, у 2021 році Кабінетом міністрів України, під керівництвом прем'єр-міністра Шмигала Д. було розроблено проєкт Стратегії забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок на період до 2030 року [19]. В тексті стратегії наводиться аргументування потреби вжиття заходів для подолання наявних диспропорцій між чоловіками та жінками у всіх сферах суспільного життя країни, а також проводиться огляд міжнародних нормативно-правових угод, які є основою забезпечення гендерної рівності в Україні. В той же час, аналіз проєкту показує, що питання забезпечення гендерної рівності в соціальній роботі знову не на порядку денному. Станом на кінець 2021 року Стратегія прийнята не була. Відтак, є ймовірність її подальшого доопрацювання із врахуванням аспектів, які були відкинуті. Проте, як в подальшому відбуватимуться трансформації у гендерній політиці залишається на даний момент питанням без відповіді.

Висновки. Підсумовуючи проведені дослідження можемо зробити висновки, що зараз Україна знаходиться на шляху впровадження активних заходів по встановленню гендерної рівності в країні. Основою для інтенсифікації цих процесів стала ратифікація Угоди про асоціацію з ЄС, разом з прийняттям якої Україна взяла на себе виконання міжнародних зобов'язань, в тому числі у сфері забезпечення гендерної рівності. Відтак, на виконання міжнародних зобов'язань урядом країни було прийнято низку нормативно-правових актів щодо вирівнювання прав між жінками та чоловіками. Серед них: Державна програма забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок на період до 2016 та до 2021 років, створення посади Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, запровадження гендерних квот, тощо. Проте, попри прийняті заходи, результати аналізу Індексу глобального гендерного розриву за 2020 та 2021 роки показують, що в Україні зменшення гендерного розриву не відбулось. Більше того, наша країна втратила у загальному рейтингу 15 позицій. Надія на покращення ситуації покладається на прийняття нової Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок, яка б врахувала недоліки попередніх двох стратегій, а отже зможе забезпечити набагато кращий результат в майбутньому. Проте, станом на січень 2022 року ця стратегія прийнята не була.

Література:

1. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів та експерток аналітичних центрів. 2014. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3540/Martsenyuk_Gender_and_non_discrimination%20.pdf
2. Максименко В. Гендерна рівність: проблеми становлення та дотримання // Кіровоградський юридичний інститут Харківського національного університету внутрішніх справ. № 2 2011, с. 551-554.
3. Сторожук С., Гоян І. Гендерна рівність у транзитивних суспільствах: проблеми та перспективи // Науковий вісник НУБіП України. Серія: Гуманітарні студії. №280 2018, с. 19-23.

4. Масний В. Як досягти гендерної рівності у політиці // Суспільне Новини. 2021. <https://suspilne.media/158436-ak-dosagti-gendernoi-rivnosti-u-politici-poasnue-uradova-upovnovazena/>
5. Мосьондз О. Як наразі реалізується гендерна політика держави у Збройних силах // Армія Inform. 2021. <https://armyinform.com.ua/2021/03/04/yak-narazi-realizuyetsya-genderna-polityka-derzhavy-u-zbrojnyh-sylah/>
6. Камінська Н., Чернявський С., Перунова О. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади // Національна академія внутрішніх справ. 2020. https://www.dsns.gov.ua/files/2020/5/20/112/Лекція_3.pdf
7. Біденко Ю., Кисельова Ю. Про Гендерну політику в Україні // Всеукраїнська мережа осередків гендерної освіти. 2017. <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/news/314-pro-hendernu-politiku-v-ukraini>
8. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Закон України від 8 вересня 2005 року № 2866-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
9. Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2013 року №717. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717-2013-п#Text>
10. Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок на період до 2021 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 року №273. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-п#Text>
11. Туз Ю. Як Кіровоградщина забезпечувала рівність прав та можливостей жінок та чоловіків: 6 із 16 // Громадський простір. 2021. <https://www.prostir.ua/?news=yak-kirovohradschyna-zabezpechuvala-rivnist-prav-ta-mozhlyvostej-zhinok-ta-cholovikiv-6-iz-13>
12. Гендерна рівність: що це і як цього досягти? // НВ. 2020. <https://nv.ua/ukr/ukraine/zhenkie-istorii-s-nv/gender-shcho-take-genderna-rivnist-i-neravestvo-i-yak-yogo-podolati-50103318.html>
13. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року №390. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-п#Text>
14. Марценюк Т., Тишко І. Переваги та виклики застосування гендерної квоти під час місцевих виборів 2020 року в Україні // Державне управління. 2020. <https://voxukraine.org/perevagy-ta-vykylyk-zastosuvannya-gendernoyi-kvoty-pid-chas-mistsevyh-vyboriv-2020-roku-v-ukrayini/>
15. World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2020. <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>
16. World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2021. <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2021>
17. В ООН говорили про реалізацію гендерної політики в Україні // Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення в Україні. 2021. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3254204-delegacia-v-oon-rozprovila-pro-gendernu-politiku-v-ukraini.html>
18. Жачек Н. Gender Gap – 2021: Розрив збільшується, Україна втратила 15 позицій // 50vidsotkiv.org.ua. 2021. <https://50vidsotkiv.org.ua/about/>
19. Про затвердження Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. Проект Постанови Кабінету міністрів України. 2021. <https://www.msp.gov.ua/projects/709/>

References:

1. Martseniuk, T. (2014). *Henderna rivnist' i nedyskryminatsiia: posibnyk dlia ekspertiv ta ekspertom analitychnykh tsentriv [Gender equality and non-discrimination: a guide for experts and experts of think tanks]*. Retrieved from: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3540/Martsenyuk_Gender_and_non_discrimination%20.pdf [in Ukrainian].
2. Maksymenko, V. (2011). *Henderna rivnist': problemy stanovlennia ta dotrymannia [Gender equality: problems of formation and observance]*. *Kirovohrads'kyj iurydychnyj instytut Kharkivs'koho natsional'noho universytetu vnutrishnikh sprav – Kirovohrad Law Institute of Kharkiv National University of Internal Affairs*, 3, 551-554 [in Ukrainian].

3. Storozhuk, S., & Hoian I. (2018). Henderna rivnist' u tranzytyvnykh suspil'stvakh: problemy ta perspektyvy [Gender equality in transitive societies: problems and prospects]. *Naukovyj visnyk NUBiP Ukrainy. Serii: Humanitarni studii – Scientific herald of the NULES of Ukraine. Series: Humanities Studies*, 280, 19-23 [in Ukrainian].

4. Masnyj, V. (2021). Yak dosiahty hendernoї rivnosti u politytsi [How to achieve gender equality in politics]. *Suspil'ne Novyny – Public News*. Retrieved from: <https://suspilne.media/158436-ak-dosagti-gendernoї-rivnosti-u-politici-poasnue-uradova-upovnovazena/> [in Ukrainian].

5. Mos'ondz, O. (2021). Yak narazi realizuiet'sia henderna polityka derzhavy u Zbrojnykh sylakh [How the gender policy of the state in the Armed Forces is currently implemented]. *Armiia Inform – Army Inform*. Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2021/03/04/yak-narazi-realizuyetsia-genderna-polityka-derzhavy-u-zbrojnyh-sylakh> [in Ukrainian].

6. Kamins'ka, N., Cherniavs'kyj, S., & Perunova O. (2020). Zabezpechennia hendernoї rivnosti v systemi MVS ta inshykh tsentral'nykh orhaniv vykonavchoї vlady [Ensuring gender equality in the system of the Ministry of Internal Affairs and other central executive bodies]. *Natsional'na akademiia vnutrishnikh sprav – National Academy of Internal Affairs*. Retrieved from: https://www.dsns.gov.ua/files/2020/5/20/112/Lektsiia_3.pdf [in Ukrainian].

7. Bidenko, Yu., & Kysel'ova Yu. (2017). Pro Hendernu polityku v Ukraini [On Gender Policy in Ukraine]. *Vseukrains'ka merezha oseredkiv hendernoї osvity – All-Ukrainian Network of Gender Education Centers*. Retrieved from: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/news/314-pro-hendernu-polityku-v-ukraini> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy “Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostej zhinok i cholovikiv” : vid 8 veresnia 2005 roku, № 2866-IV [Law of Ukraine “On ensuring equal rights and opportunities for women and men”, from September 8, 2005, № 2866-IV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> [in Ukrainian].

9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostej zhinok i cholovikiv na period do 2016 roku” : vid 26 veresnia 2013 roku, №717 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the State Program for Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men for the period up to 2016”, from September 26, 2013, №717]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717-2013-p#Text> [in Ukrainian].

10. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostej zhinok i cholovikiv na period do 2021 roku” : vid 11 kvitnia 2018 roku, №273 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the State Program for Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men for the period up to 2021”, from April 11, 2018 №273]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-p#Text> [in Ukrainian].

11. Tuz ,Yu. (2021). Yak Kirovohradschyna zabezpechuvala rivnist' prav ta mozhlyvostej zhinok ta cholovikiv: 6 iz 16 [How Kirovohrad Region Ensured Equality of Rights and Opportunities for Women and Men: 6 of 16]. *Hromads'kyj prostir – Public Space*. Retrieved from: <https://www.prostir.ua/?news=yak-kirovohradschyna-zabezpechuvala-rivnist-prav-ta-mozhlyvostej-zhinok-ta-cholovikiv-6-iz-13> [in Ukrainian].

12. Henderna rivnist': scho tse i iak ts'oho dosiahty? [Gender equality: what is it and how to achieve it?]. (n.d.). *nv.u*. Retrieved from: <https://nv.ua/ukr/ukraine/zhenkie-istorii-s-nv/gender-shcho-take-genderna-rivnist-i-neravestvo-i-yak-yogo-podolati-50103318.html> [in Ukrainian].

13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro Uriadovoho upovnovazhenoho z pytan' hendernoї polityky” : vid 7 chervnia 2017 roku, №390 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June “About the Government Commissioner for Gender Policy”, from June 7, 2017 №390]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-p#Text> [in Ukrainian].

14. Martseniuk, T., & Tyshko I. (2020). Perevahy ta vyklyky zastosuvannya hendernoi kvoty pid chas mistsevykh vyboriv 2020 roku v Ukraini [Advantages and challenges of applying the gender quota during the 2020 local elections in Ukraine]. Derzhavne upravlinnia – Public Administration. Retrieved from: <https://voxukraine.org/perevahy-ta-vyklyky-zastosuvannya-gendernoyi-kvoty-pid-chas-mistsevykh-vyboriv-2020-roku-v-ukrayini/> [in Ukrainian].

15. World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2020. Retrieved from: <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality> [in English].

16. World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2021. Retrieved from: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2021> [in English].

17. V OON hovoryly pro realizatsiiu hendernoi polityky v Ukraini [The UN talked about the implementation of gender policy in Ukraine]. (n.d.). *ukrinform.ua*. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3254204-delegacia-v-oon-rozpovila-pro-gendernu-politiku-v-ukraini.html> [in Ukrainian].

18. Zhachek, N. (2021). Gender Gap – 2021: Rozryv zbil'shuiet'sia, Ukraina vtratyla 15 pozytsij [The gap is widening, Ukraine has lost 15 positions]. (n.d.). *50vidsotkiv.org.ua*. Retrieved from: <https://50vidsotkiv.org.ua/about/> [in Ukrainian].

19. Proekt Postanovy Kabinetu ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostej zhinok i cholovikiv na period do 2030 roku” [Draft Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the State Strategy for Equal Rights and Opportunities for Women and Men until 2030”]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.msp.gov.ua/projects/709/> [in Ukrainian].